

Първо заседание

Четвъртък, 3 октомври 1985 г.

(Открито в 15 ч.)

Председател Станко Тодоров: Другарки и другари народни представители! В залата има необходимия брой народни представители и можем да започнем работа.

Откривам седемнадесетата сесия на Осмо Народно събрание и предлагам на вашето внимание следния дневен ред:

1. Законопроект за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 18 май до 4 септември 1985 г.

2. Законопроект за използване на атомната енергия за мирни цели.

3. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход.

4. Декларация във връзка с 40-годишнината от създаването на Организацията на обединените нации и 30-годишнината от приемането на Народна република България в организацията.

5. Отчет на Комисията по опазване на природната среда.

6. Питане на народния представител Борис Копчев до министъра на строителството и селищното устройство.

Има ли други предложения по дневния ред? — Няма.

Моля народните представители, които приемат така предложения дневен ред, да гласуват.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Дневният ред се приема.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Законопроект за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 18 май до 4 септември 1985 г.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 1, I)

Вносителят няма да прави доклад.

Давам думата на народния представител Минчо Йовчев да изложи становището на Законодателната комисия по проекта.

Минчо Йовчев: Уважаеми другарки и другари народни представители! На заседанието си на 11 септември Законодателната комисия на Народното събрание обсъди законопроекта за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България в периода между двете сесии.

По време на обсъждането не бяха направени предложения за изменение и допълнение в текста на законопроекта, поради което от името на Законодателната комисия ви предлагам да гласувате за него така, както е внесен за разглеждане от народните представители.

Председател Станко Тодоров: Моля народните представители, които са съгласни с предложения законопроект, да гласуват.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема по принцип единодушно.

Тъй като нямаше изказвания по законопроекта и предложения, предлагам да преминем и на второ гласуване.

Моля народните представители, които приемат предложения законопроект, да гласуват.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема единодушно.

(Текстът на закона — приложение № 1, II)

Пристъпваме към втора точка от дневния ред:

Законопроект за използване на атомната енергия за мирни цели.

От името на вносителя — Министерския съвет — представям думата за доклад на министъра на енергетиката Никола Тодориев.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 2, I)

Никола Тодориев: Уважаеми другарки и другари народни представители! На вашето внимание е предоставен за обсъждане и приемане разработеният от Министерския съвет законопроект за използване на атомната енергия за мирни цели.

Използуването на атомната енергия за мирни цели, на радиоактивните вещества и източници на йонизиращи лъчения навлиза все повече в живота на страната ни. В област-

та на медицината диагностиката в по-голямата си част се базира на апаратури с радиоактивни вещества. Част от терапията на някои тежки заболявания се провежда чрез радиоактивно облъчване. В селското стопанство облъчването се използва за обработка на семена, повишаване устойчивостта и качествата на определена продукция. Радиоактивните вещества намират голямо приложение в строителството — за провеждане на контрол по качеството на строителните и монтажните работи, а в промишлеността — за контрол и управление на технологични процеси.

От 1974 г. в изпълнение на априлската енергийна политика на Българската комунистическа партия за максимално използване на местните ресурси атомната енергия стана у нас един от основните енергоносители, използвани за производството на електрическа енергия. Благодарение на контролируемата от човека верижна реакция на ядрения материал, намиращ се в реакторите на Атомната електрическа централа „Козлодуй“, към настоящия момент е произведена около 84 млрд. квтч електроенергия за народното стопанство. Сега централата, както ви е известно, има 1760 мвт мощност и предстои поетапно пускане на още два блока по 1000 мвт. В процес на подготовка е и изграждането на втора атомна електроцентрала край гр. Белене с обща мощност 6000 мвт. Съгласно нашите разработки за развитието на енергетиката към 2000 година от овладяната атомна енергия ще се произвеждат 60 на сто от електропроизводството на страната, относителният дял на която понастоящем е почти 30 на сто. Предстои и изграждане в София и други големи градове на атомни станции за топлоснабдяване на населението.

Проектирането и изграждането на атомната енергетика у нас се базира основно на помощта от Съветския съюз и отговаря на високите изисквания за безопасност, които са приети в Съветския съюз с редица нормативни документи и се съблюдават най-строго и у нас.

В международен аспект Народна република България изпълнява своите задължения по международните договори и конвенции, в които тя участва и от които най-значим е Договорът за неразпространение на ядреното оръжие. Страната ни участва в дейността на Международната агенция по атомна енергия, в която членуват 122 страни, сътрудници активно и най-близко със Съветския съюз и с другите страни — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ. Това сътрудничество ни осигурява изграждането на нашата атомна енергетика, а така също и участието ни в многостранната специализация и кооперация в производството на оборудване за атомни електроцентрали в страните — членки на СИБ, и в Югославия. По този път получаваме тенхиче-

ска помощ, възможност за усвояване на авангардни технологии, съвременна ядрена техника и апаратура, специализация на кадри и др.

Досега обществените отношения, които са във връзка с използването на атомната енергия за мирни цели, се уреждаха от Указа за държавния контрол по ядрената безопасност, в отделни разпоредби в Закона за народното здраве и в нормативни документи на Министерството на народното здраве, в документи на Министерството на енергетиката, на Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет, в препоръки на международните организации и др. Тази разновидност на действащите актове, от една страна, и все по-мощното използване на атомната енергия за интензификация на развитието на народното стопанство, от друга, наложиха необходимостта от създаването на настоящия законопроект. За тази цел беше проведено задълбочено проучване на опита у нас и подобни закони в Съветския съюз и в страните — членки на СИВ.

Законопроектът е израз на последователната и принципна политика на нашата страна за мир и сътрудничество между народите и отразява задължението ни, поето с Договора за неразпространение на ядреното оръжие, че атомната енергия и в Народна република България може да се използва само за мирни цели, че се забранява използването ѝ за производство на ядрено оръжие, на ядрени взривни съоръжения и на всякакви средства за масово унищожение. На тази основа са изяснени принципите, въз основа на които се организира използването на атомната енергия.

Като се има предвид потенциалната възможност от аварийни ситуации, които могат да причинят радиационно замърсяване на хората и околната среда, със законопроекта се установява, че опазването на живота и здравето на хората и природната среда при използването на атомната енергия е първостепенна грижа и има абсолютно предимство пред народностопанските и другите обществени нужди.

Държавата е собственик на ядрения материал и ядрени съоръжения, осигурява физическата им защита и контролира изцяло използването на атомната енергия. Във връзка с това се урежда сътрудничеството на нашата страна с други държавни и международни организации.

Провеждането на държавната политика в областта на използване на атомната енергия се възлага на Комитета за използване на атомната енергия за мирни цели. Той разработва концепции и програми за използването на атомната енергия, координира дейността на министерствата и другите ведомства, определя изискванията по безопасност, за обучението, квалификацията и правоспособността на кадрите, работещи в тази област. За тази цел към Комитета за

мирно използване на атомната енергия се създава консултативен съвет по ядрена и радиационна безопасност с широко участие на изтъкнати учени, специалисти, общественици и др.

Във връзка с все по-голямото по мащаби изграждане на съоръжения, използващи атомната енергия почти във всички сфери на народното стопанство, законопроектът изисква организациите, които проектират, изграждат или произвеждат съоръжения, оборудване и технологии, свързани с използването на атомната енергия, да осигуряват обезопасяването им в съответствие с изискванията за ядрената и радиационната безопасност.

Независимо от това, че тези организации са задължени да организират свой вътрешен контрол за осигуряване на безопасността, законопроектът предвижда да се провежда и държавен контрол от Комитета за използване на атомната енергия за мирни цели чрез Инспекция по безопасно използване на атомната енергия.

Инспекцията ще упражнява цялостен и оперативен контрол на всички органи, организации и длъжностни лица за спазване на изискванията по безопасното използване на атомната енергия и ще издава разрешения за всяка дейност по използването на атомната енергия. Видовете дейности, за които се изискват такива разрешения, са предвидени в законопроекта и включват отделните етапи в стадия на изграждане на ядрените съоръжения, операциите с производството и използването на ядрените материали, радиоактивните вещества и източниците на йонизиращи лъчения, използването на води, хранителни продукти, строителни материали, торове и пр. от гледна точка на радиоактивното им съдържание. Целта на разрешенията е да не се допускат в експлоатация неизправни ядрени съоръжения и да не се използват радиоактивно замърсени води, продукти и материали.

Законопроектът предвижда, наред с държавния контрол, Министерството на народното здраве, Комитетът по опазване на околната среда и Българските професионални съюзи да упражняват и специализиран контрол.

За ефективен и своевременен контрол сътрудниците на Инспекцията за безопасно използване на атомната енергия, както и инспекторите от специализираните контролни органи ще провеждат оперативен контрол, като им се осигурява достъп по всяко време и на всички места в ядрените съоръжения или в местата, където се добива, транспортира или съхранява ядрен материал и радиоактивни вещества.

Предоставя им се право на проверки и на проектни материали, на резултати от изследвания, на инструкции по екс-

плоатацията, а също така и на правоспособността и квалификацията на работещия персонал.

Инспекторите имат право и да изискват от длъжностните лица всички необходими данни по безопасността, да вземат проби за анализ. Предвидено е да участвуват задължително в комисиите по установяване на възникнали аварии и в ликвидиране на последиците от тях.

Въз основа на проверките инспекторите са длъжни да дават съответни предписания на ръководителите на организации, в които са проведени съответните проверки.

Важно е да се отбележи, че правата на инспекторите са значително разширени, включително и правото да ограничават експлоатацията на ядрено съоръжение и спирането му в случай на опасност за обслужващия персонал, за населението или околната среда.

Инспекторите също така имат право да забраняват използването на хранителни продукти, питейна вода, лекарствени средства и други, в случай че те са радиоактивно замърсени над допустимите норми.

Тези изключително широки правомощия на контролните органи е необходимо да бъдат уредени изрично в самия закон предвид огромното значение на проблема за безопасна работа, така непосредствено свързан с грижата за човека и природната среда.

Все в тази посока законопроектът предвижда повишена гражданска отговорност за вреди, нанесени от облъчване при аварийни ситуации, като оневиняване за това не се допуска.

Предвижда се държавата да обезщетява вредите, които не могат да бъдат покрити от съответните организации. В случай на нанасяне на вреди на чужда територия при отстраняване възникнали аварии на наша територия отговорността се определя по международен договор, ако има такъв, или по нашето законодателство при спазване на принципа на взаимност.

Исковете за вреди, причинени в случай на авария, са подведомствени изключително на българските съдилища.

Предвидените от законопроекта административни наказания разпоредби за допуснати нарушения от работници, служители и длъжностни лица са по-тежки, отколкото установените в Закона за административните нарушения и наказания. За различните нарушения се предвиждат глоби от 60 до 600 лв. в зависимост от тежестта на нарушението. За нарушения се считат възпрепятстване на работата на инспекторите, неизпълнение на техните предписания, не спазване на правилата за работа с ядрен материал, ядрени съоръжения и източниците на йонизиращи лъчения.

За нарушение се счита и случаят, когато длъжностното лице не информира работника или служителя за радиационната обстановка, в която работи, или за полученото от него евентуално облъчване.

Като се изхожда от голямата отговорност, която носят всички длъжностни лица при използването на атомната енергия, и потенциалната опасност за хората и околната среда при възникване на авария, законопроекът предвижда допълнение на Наказателния кодекс с нов раздел „Престъпления при използване на атомната енергия“.

За престъпления се считат следните дейности:

извършване на дейност, предвидена в законопроекта без необходимото разрешение или в отклонение от него;

допускане на работа на лица без необходимата правоспособност;

повреда на ядрен материал или ядрено съоръжение с причиняване на имуществена вреда или опасност за здравето и живота на хората;

нарушаване на правилата за ядрената и радиационната безопасност, застрашаващи здравето и живота на хората.

В зависимост от тежестта на престъплението наказанията са глоби и лишаване от свобода до петнадесет години.

При умишлена повреда на ядрен материал, ядрено съоръжение или източник на йонизиращо лъчение, вследствие на което са причинени имуществена вреда, смърт на едно или повече лица, се предвижда наказание лишаване от свобода от десет до двадесет години или смърт.

Счита се, че тези повишени санкции ще допринесат за най-сигурна и безопасна работа с ядрените съоръжения и материали.

Приемането на законопроекта за използването на атомната енергия за мирни цели ще допълни нашето законодателство в тази област, ще обобщи целесъобразните положения на действащите документи и ще даде възможност да се осигури и повиши цялостният контрол за безопасното използване на ядрения материал, на ядрените съоръжения и източниците на йонизиращи лъчения. Предвидените в законопроекта отговорности ще имат и съществено възпитателно значение.

С приемането на законопроекта ще се повиши и международният авторитет на страната ни и ще се затвърди постановката, че в Народна република България атомната енергия се използва само за мирни цели.

Поради всичко това изразявам увереността на Министерския съвет, че народните представители ще гласуват за приемането на законопроекта за използването на атомната енергия за мирни цели.

Благодаря за вниманието.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител ген. Велко Палин да докладва становището на Законодателната комисия по законопроекта.

Велко Палин: Уважаеми другарки и другари народни представители! Законодателната комисия обсъди законопроекта за използване на атомната енергия за мирни цели.

Комисията счита, че такъв закон е необходим и затова единодушно подкрепя проекта.

Главният мотив, който налага да се приеме този закон, е необходимостта да се създаде цялостна нормативна уредба за използването на атомната енергия за мирни цели при спазване на международните задължения, поети от нашата страна.

Основа на законопроекта е принципната позиция на Българската комунистическа партия, че атомната енергия може да се използва само за мирни цели. Затова в законопроекта изрично се забранява нейното използване за производство на ядрено оръжие или на други ядрени и взривни съоръжения, както и на всякакви средства за масово унищожаване. Тази високохуманна политика на нашата партия и правителството произтича от самата същност на реалния социализъм.

Известно е, че не Съединените американски щати — страната, която първа осъществи ядрената реакция, а Съветският съюз още през 1954 г., построявайки в град Обнинск първата в света атомна електроцентрала, даде пример как на практика колосалната енергия на атома може да се впрегне в служба на човека. Вече четири десетилетия след Втората световна война съветската страна и другите братски страни — членки на Варшавския договор, водят последователна борба против атомното въоръжаване.

Нашата страна, претворявайки априлската линия на партията в живота, полага всестрани усилия и дава конкретен принос за укрепване на мира и международната сигурност, бори се срещу използването на ядрената енергия за военни цели. Както каза др. Тодор Живков: „Ние подкрепяме усилията на всички, които търсят и се готвят да търсят пътища за премахване на опасността от ядрена война, за разширяване на международното сътрудничество в интерес на всички народи на земята“.

Коренно противоположен на тази наша политика е милитаристичният курс на империалистическите държави начело със Съединените американски щати, които усилено се готвят за военна разправа със социализма, разчитайки главно на ядреното оръжие. Съединените американски щати в края на Втората световна война, когато нямаше никаква военна целесъобразност, хвърлиха две атомни бомби над

японските градове Хирошима и Нагазаки, разрушиха ги до основи и унищожиха стотици хиляди мирни жители. С това те извършиха нечувано престъпление, нямащо равно на себе си в човешката история. Сега отново те засилват надпреварата във въоръжаването, разработват нови видове оръжия за масово унищожаване, предприемат практически стъпки за превръщането на космоса в арена на звездни войни.

Ние обаче сме убедени, че при наличието на световната социалистическа система начело с великия Съветски съюз силите на мира и прогреса ще надделеят над агресивните стремежи на Съединените американски щати и техните съюзници от НАТО, че човечеството ще бъде спасено от ужасите на една бъдеща термоядрена война.

Използването на атомната енергия за мирни цели е един от най-перспективните пътища за развитието на нашата енергетика и икономика. Затова предложеният на вашето внимание законопроект е своеобразен отговор на задачите, поставени от Февруарския пленум на Централния комитет на партията, за внедряване на постиженията на научно-техническия прогрес, в т. ч. и на атомната енергия. С братската помощ на Съветския съюз у нас беше построена първата на Балканите атомна електроцентрала в Козлодуй. Нейното разширение, чието въвеждане в експлоатация е предстоящо, ще допринесе за качествено подобряване на енергийната база на страната.

Мирната ядрена енергетика вече достига такъв етап от своето развитие, че тя е не само конкурентоспособна, но и решително превъзхожда другите способности за производство на енергия. Освен като източник на енергия и топлина в бъдеще ядрената енергетика ще се използва широко в черната металургия, в химията, в производството на синтетични горива, както и в други отрасли на народното стопанство. Ядреният материал и ядрените съоръжения, които в законопроекта са обявени за държавна собственост, ще се използват въз основа на единния план за социално-икономическото развитие на страната.

Използването на атомната енергия, даже и за мирни цели, крие известни опасности, ако не се вземат достатъчно предпазителни мерки. Известно е също така, че в капиталистическите страни системно се подценяват тези мерки, поради което постоянно се причиняват тежки поражения на работниците и околната среда.

И в това отношение нашата политика е коренно противоположна — грижата за човека е основна задача в нашето общество. Затова в предложението за обсъждане законопроект е отделено голямо място на осигуряване безопасното използване на атомната енергия. Предвидени са система от мерки и гаранции за пълното осигуряване здравето на тру-

дешите се и за опазването на околната среда. Предвиждат се и строги санкции, включително и наказателни, с цел да се предотврати създаването на каквато и да било опасност при използването на атомната енергия.

Ето защо Законодателната комисия поддържа проекта, като наред с това прави предложения за изменение и допълнение на някои негови текстове.

Тези предложения са отпечатани и са ви раздадени, поради което не се налага да ги чета. Характерно за тях е, че те не засягат същността и целите на законопроекта, а само внасят известно усъвършенствуване на организацията и контрола с оглед по-ефективното и безопасно използване на атомната енергия.

Поради това от името на Законодателната комисия ви предлагам да гласувате за приемането на законопроекта заедно с предложенията на комисията, които сте получили.

(Предложенията на Законодателната комисия — приложение № 2, II)

Председател Станко Тодоров: Пристъпваме към обсъждане на законопроекта.

Моля народните представители, които желаят да се изкажат, да съобщят. От записалите се досега давам думата на народния представител Живко Живков.

Живко Живков: Другарки и другари народни представители! Предложеният ни за разглеждане законопроект за използване на атомната енергия за мирни цели има важно значение преди всичко с неговите три основни аспекта: научно-технически, политически и екологичен.

Като обсъждаме и характеризираме законопроекта, най-напред трябва да се изтъкне, че след Февруарския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия през 1985 г. той представлява съществена изява на линията на партията за ускоряване на научно-техническия прогрес, за овладяване плодовете на научно-техническата революция. Разкриването на колосалната енергия на атомното ядро е велико постижение на човечеството, което у нас със силата на закон се постановява, че ще бъде използвано само за мирни цели.

Мирният атом дава много за решаването на важни проблеми на човечеството и преди всичко за развитието на енергетиката като основен фактор за икономически растеж. Той, мирният атом, навлезе широко в човешката практика — от атомните електроцентрали и ледоразбивачи до изследване на земните недра, от помощник на селското стопанство до служител на здравето на човека.

Съветският съюз пръв в света впрегна атомната енергия за мирни цели. Той пръв създаде атомна електроцентрала и атомен ледоразбивач.

Благодарение на братската помощ на Съветския съюз България понастоящем е на шесто място по използване на атомната енергия за мирни цели, взето на глава от населението — след Съюза на съветските социалистически републики, Съединените американски щати, Канада, Франция и Англия. Сега у нас работят 4 реактора по 444 мвт електрическа мощ всеки един и произвеждат приблизително 30 на сто от електроенергията ни. В перспектива се предвижда през 1990 г. над 40 на сто от общото производство на електроенергия да се осигурява от атомните електрически централи, а през 2000 г. — 50—60 на сто. Строежът на два други по-съвършени реактора с по 1000 мвт електрическа мощ е в напреднала фаза и предстои да се изградят още четири. Ежегодно ние произвеждаме или внасяме изотопи за около два милиона лева за нуждите на нашата медицина, селското стопанство, геоложки проучвания и други отрасли на науката и производството.

Трябва да се изтъкне, че нашата атомна енергетика се оказва както технологично, така и екологично на високо световно ниво. Например коефициентът на използване на инсталираните мощности в АЕЦ в Козлодуй се движи между 80 и 90 на сто, докато в напредналите капиталистически страни е 62 на сто. При това у нас се спазват условията на изключително висока радиационна чистота и безопасност. Ще е правилно обаче в духа на партийните постановления за икономия на енергия нашите инженерно-технически кадри да намерят най-ефективното решение за оползотворяването на огромните количества отпадъчна топлина, за да не се допуска топлинно замърсяване на водните басейни.

Накъде отива светът по отношение използването на атомната енергия? Само през 1984 г. влязоха в действие нови 34 атомни електроцентрали в света, с което общата мощност се увеличи със 17 на сто и достигна 220 млн. квтч. Това е най-големият прираст от началото на развитието на атомната енергетика. Ясно е, че при сегашния и очертаващ се и за в бъдеще остър проблем за енергийни суровини използването на атомната енергия е перспективен път за решение на този жизнено важен проблем. Не случайно в тази област се влагат големи финансови средства и са заети елитни научни екипи.

Близка е перспективата за овладяване енергията на бързите неутрони чрез т. нар. реактори-размножители, които работят на принципа на безотпадъчното производство, на миниатюрни ядрени батерии, на високотемпературни реактори, чиято топлина може да се използва направо за газифи-

кация на възлища и за осъществяване на други химически реакции. Огромна е научната работа на световния интелект за овладяване на управляемия ядрен синтез, който в бъдеще ще осигури за човечеството практически неизчерпаем енергиен източник.

Всичко това ще позволи производството на евтина електрическа енергия, която ще бъде използвана и за добив на водородно гориво. Това ще означава истинска революция в много сектори на икономиката и най-вече в металургията, транспорта, опазването на природната среда и др.

Гласуването на закон за използването на атомната енергия за мирни цели ще даде нов подтик на нашата научна мисъл за още по-активно участие в това изключително важно направление на научно-техническия прогрес.

От съществена важност за характеристиката на новия законопроект е неговият политически аспект.

В духа на принципната и последователно миролюбива политика на нашата партия и държава още в чл. 1 на законопроекта са залегнали солидни и непоклатими положения, характерни за социалистическия обществен строй, а именно: „Атомната енергия в Народна република България се използва само за мирни цели.

Забранява се използването на атомна енергия за производство на ядрено оръжие или на други ядрени взривни съоръжения, както и на всякакви средства за масово унищожение.

Сътрудничеството на Народна република България с други държави при използването на атомната енергия се извършва при условия, които осигуряват спазването на Договора за неразпространение на ядреното оръжие.“

В чл. 2 на законопроекта ясно се постановява, че „ядреният материал и ядрените съоръжения са държавна собственост“, което е гаранция за провеждането на горепосочената политика.

Така в живота и в практиката се потвърждава прогресивният, миролюбив характер на политиката на нашата страна.

Гласуването на закон за използването на атомната енергия само за мирни цели в момент, когато Рейгъновата администрация подготвя зловещи проекти за водене на звездни войни с атомни оръжия, несъмнено ще има положителен политически отзвук сред другите народи, сред световната общественост. Това е нашият български принос към голямата идея на Съветския съюз, към конкретното предложение, внесено в Общото събрание на Организацията на обединените нации, за звезден мир на планетата. Малка България открито заявява, че ще използва огъня на ядрената енергия не за войни и разрушения, а изключително за мирни цели, в интерес на благо на човека.

Със закон за мирно използване на ядрената енергия нашата страна застава на боен пост против ядрената война, против разпространението на ядреното оръжие в космоса, против ядрената зима. Известно е, че една стратегическа бойна глава има разрушителна мощ два мегатона, равна на цялата взривна мощ на Втората световна война. При нейната експлозия над голям град сградите ще се изпарят, хората ще бъдат превърнати в атоми и сенки, ще забушуват огромни пожари. Но последиците на една атомна война ще бъдат катастрофални не само за воюващите страни, а за цялото човечество, за цялата планета. При ядрените експлозии ще се издигне огромно количество сажди. Стотиците тонове почва, изхвърлена в атмосферата, и димове от пожарищата ще направят небето непроницаемо за слънчевата светлина. Всички източници на прясна вода ще замръзват, всички екологични връзки ще бъдат прекъснати, реколтата ще загине. Растенията и животните напълно ще загинат. И това са научни предсказания, направени независимо един от друг от съветски и американски учени. Този ефект от употребата на ядреното оръжие беше наречен „ядрена зима“. Тя ще настъпи дори ако в евентуален конфликт бъде използван само 100—150 мегатона ядрен материал, а това е заряд, който можеше да носи първата американска атомна подводница. Следователно само оръжията на една подводница носят екологичната гибел на нашата планета. А в света сега има повече от 50 000 атомни оръжия с обща мощ 15 000 мегатона. Ето защо и в името на човека и неговото бъдеще, и в името на природата ние сме борци за мир, против надпреварата в ядреното въоръжаване.

Този законопроект е в подкрепа и унисон с инициативата на др. Тодор Живков за превръщане на Балканите в безядрена зона, за укрепване дружбата и разбирателството, добросъседските отношения на балканските държави. И в това се състои неговото голямо регионално политическо значение.

Другарки и другари! Сърцевина на законопроекта, неговата същност, която напълно съответствува на партийната и държавната политика, са предвидените мерки за контрол и безопасност за здравето на човека, гарантиране на радиационната безопасност за околната среда. От това произтича и неговото огромно екологично значение.

За реализирането на тази политика определящо е съдържанието на чл. 3 на законопроекта, където се казва: „Опазването на живота и здравето на хората и на природната среда при използването на атомната енергия е първостепенна грижа и има предимство пред народностопанските и другите обществени нужди.“ Този изключителен приоритет

е правилен и дълбоко обоснован, като се има предвид, че токсичността на радиоактивните продукти е от милион, та чак до милиард пъти по-голяма от тази на хлора — най-разпространеното токсично вещество, използвано в промишлеността. Този приоритет се гарантира с чл. 7, който постановява, че държавата контролира използването на атомната енергия. Това се осъществява чрез специализиран държавно-обществен орган на правителството — Комитета за използването на атомната енергия за мирни цели. На него са дадени широки правомощия, включително ръководството на изследванията и строгият контрол за безопасното използване на атомната енергия за мирни цели.

Освен това специализиран контрол в рамките на тяхната компетентност ще се осъществява от Министерството на народното здраве, Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет и от Българските професионални съюзи в съответствие с чл. 20.

Въвеждат се строги административни и наказателни разпоредби. В законопроекта се съдържа изменението на Наказателния кодекс, като в него се включва нов четвърти раздел, където ясно са очертани престъпните състави при използването на атомната енергия.

Предлагам да се обсъди дали не е целесъобразно наказанието по ал. 2 на чл. 356а, отнасящо се за повторни неправомерни деяния на длъжностни лица, да се повиши от 3 на 5 години затвор. Мисля, че тази строгост е оправдана, тъй като става въпрос за последици, които могат да имат дълготраен характер както за здравето на хората, така и за състоянието на природната среда.

Законопроектът, който обсъждаме, е по-нататъшно конкретизиране и развитие на държавната екологична политика, чиято основна цел е хармонизиране на взаимоотношенията между обществото и природата. Това е неумолима повеля на нашето съвремие.

В редица западни страни се води масова борба за екологична безопасност на обществото и при използването на атомните електроцентрали. Възникнаха мощни екологични движения, създадоха се политически партии, чийто авторитет и влияние сред масите нараства.

В нашето социалистическо общество ние имаме голямото предимство, че целите на държавата и на народните маси са еднопосочни, че в Програмата на партията и в нашата Конституция са записани важни постановки за опазването на околната среда, която по изразу на др. Тодор Живков е „всеобщо и незаменимо жизнено благо за народа“.

От името на парламентарната група на Българската комунистическа партия изказвам пълна поддръжка на законо-

проекта и предлагам всички единодушно да гласуваме за него.

Благодаря за вниманието.

Председател Станко Тодоров: Има думата за изказване министърът на народното здраве акад. Радой Попиванов.

Радой Попиванов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Внесеният за обсъждане на настоящата сесия на Народното събрание законопроект за използване на атомната енергия за мирни цели е нов последователен израз на априлската политика на Българската комунистическа партия за ускорено социално-икономическо развитие на страната, за миролюбиво сътрудничество с отделните страни и народи.

Представеният законопроект отговаря на една назряла необходимост, породена от напредъка на нашето социално-икономическо развитие и от ускореното изграждане на материално-техническата база на зрелия социализъм. Неговото предназначение съответствува на машабната програма, начертана от другаря Тодор Живков пред Националното съвещание на партийния, държавния, стопанския и обществените актив, за изпълнение на решенията на Дванадесетия конгрес и на Февруарския пленум, за подготовка на тринадесетия конгрес и деветата петилетка.

Атомната енергия все повече се използва в отраслите на народното стопанство — промишленост, енергетика, селско стопанство. Все по-интензивно тя навлиза в сферата на обслужването и по-специално — в здравеопазването. Широко е вече нейното приложение и в изследователската дейност в голям брой научни области и направления. Понастоящем степента на използване на атомната енергия за мирни цели се превръща в един от важните критерии за напредъка на една страна.

Всичко това налага необходимостта от съвременен регламентиране използването на този толкова важен и перспективен енергиен източник, още повече че неговите особености изискват повишено внимание и отговорност.

Законопроектът, който сега обсъждаме, от една страна, кодифицира съществуващите понастоящем редица разпръснати разпореждания, нормативни и поднормативни актове и, от друга страна — което е важното и същественото — създава законодателна основа за перспективно и прогресивно развитие на ядрената енергетика и другите приложения на атомната енергия за мирни цели. В него творчески се обобщава опитът на нашата страна в тази област, опитът на другите страни — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, и преди всичко — постиженията на Съветския съюз

по организиране използването на атомната енергия и контрола по безопасното ѝ приложение.

Едновременно с това не може да не се отбележи, че ярка политическа характеристика на законопроекта е категоричната постановка, че атомната енергия в нашата страна може да бъде използвана само и единствено за мирни цели. Гаранция за това е разпореждането, че държавата е единственият собственик на ядрения материал и ядрените съоръжения с изключение на някои неядрени източници на йонизиращи лъчения, които могат да бъдат собственост на кооперативни и обществени организации. Но веднага следва да се подчертае, че, от една страна, те не могат да бъдат използвани за други освен за мирни цели, а, от друга страна — тяхното използване става под пълния контрол на държавата.

По този начин още в първия член на законопроекта миролюбивата политика на Българската комунистическа партия и на нашата социалистическа държава намира нов реален израз. И забележителното е, че това става в момент, когато империалистическите сили начело със сегашната администрация на Съединените щати минират всяко миролюбиво предложение на Съветския съюз и когато ускорено подготвят средства за ядрена война, включително и в космоса. Ето защо тази постановка в обсъждания законопроект може да се приеме единствено като още едно доказателство за миролюбието и конструктивния дух на нашата външна политика, която изцяло подкрепя широките мирни инициативи на Комунистическата партия на Съветския съюз, на съветската държава.

В пълно съответствие с този дълбоко хуманен и миролюбив дух на законопроекта е неговата подчертана социална насоченост. Тя проличава и в текстовете за гражданската и наказателната отговорност за вреди, причинени от облъчване при използване на ядрен материал или други източници на радиация, и в строгостта на регламентиращия контрол. Особено ярко изпъква в текста на член трети, който ще си позволя и аз да цитирам:

„Опазването на живота и здравето на хората и на природната среда при използването на атомната енергия е първостепенна грижа и има предимство пред народностопанските и другите обществени нужди“.

Тази формулировка най-пълно изразява последователната политика на партията за опазване и укрепване здравето на хората като най-висша ценност за обществото и личността. Определено може да се каже, че въщност цялото съдържание на законопроекта е насочено към уреждане и регулиране обществените отношения, свързани с използването на

атомната енергия, именно от позицията на ефективна закрила на здравето на хората.

Може би имаме основание да приемем, особено след постановката на другаря Тодор Живков за превръщането на здравеопазването в дело на цялото общество, на всеки гражданин, че посочената по-горе формулировка представлява кристално ярък израз на здравната политика на партията и своеобразен образец на отношението на нашата партия и държава към здравето на народа — модел, който следва да се използва при решаването и на други крупни здравни проблеми.

Другарки и другари народни представители! Съдържащата се в законопроекта подчертана грижовност към опазване здравето и жизнеността на народа още по-силно изтъква големите задачи и отговорност на нашето социалистическо здравеопазване в областта на здравната закрила на хората и на обкръжаващата среда в условията на мирното използване на атомната енергия и други източници на йонизиращи радиации.

Свършено логично е, че когато — както се изтъква в член 3 на законопроекта — опазването на живота и здравето на хората и на природната среда се поставя като категоричен императив при използването на атомната енергия, задачите на медицинската наука и на здравеопазването в тази област излизат на още по-преден план.

Ще отбележа, че аналогични задачи в областта на радиационната защита на населението нашето социалистическо здравеопазване е изпълнявало и изпълнява и сега. Но в светлината на предвидените в законопроекта разпореждания и съобразно високите изисквания на партийната научно-техническа политика функциите на здравеопазването придобиват по-големи измерения и получават нарастващо значение. Ядрото на проблемите на защитата на здравето притежава ясно изразена медицинска специфичност и затова при тяхното решаване неотменно се налага присъствието на медицинската компетентност.

Изключително голямо значение има решаването на редица научноизследователски задачи. Регламентирането на мирното използване на атомната енергия и неговото перспективно развитие е свързано с редица въпроси по опазването на здравето — както на работещите в ядрени обекти, така и на останалото население. Налага се още по-задълбочено да се разкриват закономерностите на въздействието на йонизиращите лъчения върху човешкия организъм, да се разработват по-свършени методи за контрол на радиационната обстановка, за профилактика на лъчевите увреждания, за лечението на техните последици.

Във връзка с това научноизследователските звена на Медицинската академия ще продължат усъвършенствуването на хигиенните норми по радиационната защита на работниците и населението. Особено се налага необходимостта да се създават диференцирани норми в зависимост от възрастта, пола, професията и характера на експозицията, да се разработват норми за комбинирано или съчетано лъчево въздействие с други фактори, влияещи върху човешкия организъм.

Сега от здравеопазването се изисква и непрестанно усъвършенствуване на организацията и техническата съоръженост на Държавната санитарна инспекция. И в това отношение се явява, както личи от член 18 и 20 на законопроектите, специализиран контролен орган по безопасното използване на атомната енергия. В законопроекта съвсем целесъобразно се предвижда категоричната необходимост от прилагане на медицинска компетентност в тази контролна дейност. По този начин се осигурява ефективна защита на здравето, поставена като първостепенна задача пред държавните, стопанските и обществените органи. При така очертаната организация на контрола конкретните функции, компетентност и специфични задачи на специализираните контролни органи, както и механизмът на тяхното взаимодействие помежду им с Инспекцията по безопасно използване на атомната енергия ще бъдат регламентирани с правилника за прилагане на закона, визиран в предложението на Законодателната комисия за нов параграф трети.

Изключително сериозна задача пред нас — дейците на социалистическото здравеопазване, е осигуряването на най-ефективно системно и активно наблюдение върху здравето на работещите в условията на йонизиращите лъчения, както и върху населението в районите на ядрените обекти. Понастоящем в нашето здравеопазване има изградена специализирана мрежа за диспансерно наблюдение на работещите при йонизиращи рискови фактори. Сега дейността на тази мрежа трябва решително да се разшири и усъвършенствува. Във връзка с това следва да се повиши качеството на диспансерното наблюдение и на други контингенти, на основата на все по-пълното прилагане на съвременна медицинска апаратура и средства за ранна диагностика на начеващи лъчеви увреждания, ефективни методи за профилактика, лечение и рехабилитация на засегнатите.

Другарки и другари народни представители! Съответствието на законопроекта с научно-техническата политика на партията, ролята, която има да играе в по-нататъшното социално-икономическо развитие на страната, както и сигурните гаранции, които създава за опазването на обкръжаващата среда и здравето на хората в условията на мирното

използуване на атомната енергия, убедително показва, че с прилагането на закона ще се създадат още по-благоприятни възможности за изпълнение програмните предназначения на партията за изграждане на развито социалистическо общество. Поради това ние считаме, че законопроектът за използване на атомната енергия за мирни цели заедно с предложението за неговото изменение и допълнение следва да бъде единодушно гласуван от другарите народни представители.

Благодаря.

Председател Станко Тодоров: Давам думата на народния представител Светозар Петрушков.

Светозар Петрушков: Уважаеми другарки и другари народни представители! Днес обсъждаме нормативен документ с особено голямо значение, който урежда обществените отношения, пораждащи се при използването на атомната енергия за мирни цели.

Нашата голяма отговорност е да приемем закон, съответстващ на интересите и възжеланията не само на сегашните, но и на идните поколения на България, които още по-пълно и още по-мощно ще използват атомната енергия. Едно от основните направления на мирното ѝ приложение е електропроизводството.

Развитието на атомната енергетика у нас е блестящо доказателство за творческите мащаби, за съзидателната сила на априлската генерална линия на Българската комунистическа партия, която изведе родината ни до най-високите върхове на материалния и духовния разцвет в нейната многовековна история.

Голяма е заслугата на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет Тодор Живков в разработване насоките за развитието на атомната енергетика.

При откриването на първата атомна електроцентрала в гр. Козлодуй през 1974 г. другарят Живков заяви: „За наша радост и за наша гордост върху българската земя атомът ще служи единствено за мирно съзидание, за творчество, за светлина. В реакторите на атомната централа гори огънят на мира, грее топлината на братската българо-съветска дружба“. И ето вече 11 години на легендарния бряг на река Дунав работят атомните реактори, за да има повече светлина и топлина за нашия народ, за да има повече енергия за производството и бита.

Предлаганият законопроект отговаря на условията и задачите на априлската политика на нашата партия, която по-

следователно провежда в живота принципа „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека“.

Изцяло подкрепяме правните положения, залегнали още в глава първа на законопроекта, за сътрудничество на Народна република България с другите държави в използване на атомната енергия при условия, които да осигуряват спазване на Договора за неразпространяване на ядрено оръжие. Това напълно отговаря на ленинските принципи на нашата външна и вътрешна политика.

Общите положения на законопроекта за мирното използване на атомната енергия отговарят на стремежите и желанията на нашия народ да използва могъщите сили на природата именно за щастието на човечеството.

Законопроектът е правна основа за регулиране на отношенията между държавата, колективите и организациите — стопани на съоръженията.

На нас, представителите на трудещите се от Врачански окръг, на чиято територия се намира първата у нас атомна електрическа централа, особено допадат правните норми, създаващи режим на управление и контрол по безопасното използване на атомната енергия.

Напълно и по дълбоко убеждение подкрепяме предвидените в законопроекта санкции за административни нарушения във връзка със стопанското използване на атомната енергия. Оправдано е някои нарушения поради тяхната висока степен на обществена опасност да се обявяват за престъпления.

Другари! Досегашният опит показва, че използването на атомната енергия за електропроизводството има не само огромен икономически ефект, но и голямо социално и екологично значение.

Атомните реактори в Козлодуй работят стабилно и безопасно, с което не се създава заплаха за персонала и населението, живеещо в района. За изтеклите единадесет години няма регистриран случай на увреждане на здравето, причинено от йонизиращи лъчения.

Уникалното съветско технологично оборудване, създадено на базата на върховите постижения на научно-техническия прогрес в Съюза на съветските социалистически републики, измени характера на труда на енергетиците, като го превърна в труд творчески, а в много участъци и в труд интелектуален, в който работникът управлява сложна съвременна апаратура.

Благодарение на високата квалификация, съзнателност и отговорност на работниците и кадрите и особено на непосредствената помощ на нашите съветски братя, специалисти, изпратени от сродни централи, Атомният енергиен комплекс в Козлодуй осигурява близо 30 на сто от цялото елек-

тропроизводство в страната. Електроенергията, произведена за единадесетте години от ядрено гориво, замени на страната ни 143 млн. тона лигнитни въглища.

С приемането на закон за мирно използване на атомната енергия пред специалистите от редица институти и организации се поставя задачата да разработят нова нормативно-техническа база за неговото прилагане, като се има предвид богатият опит на Съветския съюз в това отношение.

Другарки и другари народни представители! Сега нашата атомна енергетика навлиза в нов етап — на ускорено развитие. Изграждат се пети и шести хилядамегаватови енергоблокове на разширението на Атомния енергиен комплекс в Козлодуй. Това са нов тип енергоблокове, които имат редица особености и предимства. Но аз бих посочил две от тях. Първо, че тези нови енергоблокове са крупни автоматизирани съоръжения и, второ, те са със значително повишена степен на безопасност и са напълно в духа на днешното обсъждане.

За окръжната партийна организация, за всички трудещи се във Врачански окръг няма по-отговорна задача от успешния пуск през 1986 г. на пети енергоблок. За ускореното му изграждане огромно значение има посещенията на другаря Тодор Живков през м. юли т. г. на строителната площадка. Пред колектива на атомната централа успоредно с монтажа и пусково-наладъчните работи предстои усвояване на сложния технологичен процес за експлоатация на тези нови уникални енергоблокове. Затова правилно в чл. 13 на законопроекта се третира въпросът за кадрите. Новият тип енергоблокове поставиха рязко проблема за по-нататъшното повишаване на тяхната квалификация. Нараства необходимостта от специалисти за нови професии в областта на атомната физика и технология, специалисти в областта на автоматизацията, електрониката, изчислителната, информационната, измерителната и топлинната техника. Или кадровият въпрос сега изпълква главно от неговата професионална страна.

Другарки и другари народни представители! Единадесет години на брега на р. Дунав мирният атом служи на благоденствието на българския народ, което свидетелствува за отговорния подход на Народна република България към производството на ядрена енергия. За съжаление в света още не е възстановено напълно доверието към думата „атом“. На много хора от днешното поколение тази дума продължава да напоява за престъпленията на американските империалисти в Хирошима и Нагазаки. Това ни задължава да се борим против тези, които се стремят да превръщат откритията на науката в оръжия за смърт, а не в източници на живот.

Приемайки днешния закон, ние още един път заявяваме: не на войната, а на мира служи и ще служи атомната енергия в нашето отечество — Народна република България!

Благодаря за вниманието.

Председател Станко Тодоров: Има думата народният представител Денка Арнаудова.

Денка Арнаудова: Другарки и другари народни представители! Намираме се пред важно и отговорно събитие — предстои да бъде приет от Народното събрание закон за използването на атомната енергия за мирни цели.

В законопроекта са отразени принципите, въз основа на които се организира използването на атомната енергия и осигуряване на действен контрол за безопасността. Закрепено е задължението на нашата страна, поето с Договора за неразпространение на ядреното оръжие, че атомната енергия в Народна република България може да се използва само и единствено за мирни цели. В проекта се установява, че здравето на хората и чистотата на околната среда имат предимство пред народностопанските и другите обществени нужди.

Силно впечатление в законопроекта прави това, че още в чл. 1, точка 2 е записано: „Забранява се използването на атомната енергия за производство на ядрено оръжие или на други ядрени взривни съоръжения, както и на всякакви средства за масово унищожение“.

Дълбоко символичен смисъл има фактът, че Народното събрание ще обсъди и приеме този законопроект сега, когато съвсем наскоро се навършиха 40 години от ядрените бомбардировки над Хирошима и Нагазаки, сега, когато американската администрация и НАТО се стремят да въвлекат човечеството в опустошителна термоядрена катастрофа.

Вече четири десетилетия човечеството живее в мир. И трудещите се от нашата страна, и прогресивните хора от цял свят знаят: това в най-голяма степен се дължи на Комунистическата партия на Съветския съюз и съветската държава. Реалистичният и конструктивен подход, непрестанните усилия, конкретните инициативи и действия на Съветския съюз са решаващият фактор и надеждната гаранция за световния мир, за премахване опасността от термоядрен конфликт, за мирния труд и щастието на милиарди хора.

На съвременния етап за всеки мислещ човек, запазил способността да слуша гласа на собствената си съвест, няма по-голям въпрос от този за запазването на мира. Мирът е нужен за благосъстоянието и щастието на всички хора по света. Животът на човечеството няма друга алтернатива освен мира.

В настоящия важен исторически период сме свидетели на два подхода, на два курса към глобалния „проблем № 1“ за човечеството — проблема за мира, войната и сигурността. От една страна, това е курсът на империалистическите среди в САЩ и някои страни от НАТО за ускоряване на надпреварата във въоръжаването, на опити за нарушаване на стратегическия паритет и постигане на военно превъзходство. Все новите и нови програми за производство на различни видове нападателни оръжия, усилената подготовка за „ограничена ядрена война“, за „звездни войни“ увеличават опасността за сигурността на народите, за мира в Европа и света.

От друга страна, сме свидетели и участници в курса на Съветския съюз и страните от социалистическата общност за спиране надпреварата във въоръжаването, за увеличаване на международното доверие и сигурността, за заздравяване и укрепване на мира и предотвратяване на термоядрената катастрофа. Обявеният от генералния секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз Михаил Горбачов едностранен мораториум върху всички ядрени опити, многобройните мирни инициативи и предложения на Комунистическата партия на Съветския съюз срещат подкрепата и одобрението на всички честни хора по света.

От цялото си сърце ги подкрепят и трудещите се от Разградски окръг. Те са изпълнени с признателност към конструктивната външна политика на Народна република България, насочена към запазването и укрепването на мира и сигурността на Балканите, в Европа и света. Особена значимост има и ни е скъпа инициативата, издигната от генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на Народна република България Тодор Живков за превръщане на Балканите в зона, свободна от ядрени оръжия. Това е важна стъпка към нарастване на доверието между държавите в региона, в Европа, стъпка към ядрено разоръжаване.

Усилията на нашата страна за превръщането на Балканите в зона на мира и разбирателството са още едно убедително доказателство за миролюбивата конструктивна външна политика на партията и социалистическата ни държава.

Другарки и другари! Науката откри и животът убедително доказва, че огромната сила на атома може да бъде използвана единствено за мирни цели. Великата съветска страна, нейната ленинска Комунистическа партия първи впрегнаха силите на атома в служба на мира и на мирния труд. Това беше наистина епохално и велико хуманно дело, насочено към благоденствието и щастието на трудещите се.

Много са професиите на мирния атом. Той може да бъде незаменим помощник на човека, добър и могъщ, макар и невидим труженик. Радиоактивните изотопи се използват като „сетива“ в електроцентралите, като помощници в металургията, в леката промишленост, строителството, при управлението на плодородието в селското стопанство, като контролбори на качеството в машиностроенето, откриватели на полезни изкопаеми в земните недра, сътрудници и лечители в медицината. Много е широк спектърът за превъплъщенията на мирния атом и едно от най-ярките е използването му в ядрената енергетика.

Атомната енергия става все по-реално средство за решаване на топлинно-енергийния проблем. Все повече набира сили ядрено-енергийният потенциал на нашата страна и страните от социалистическата общност.

В декларацията на ръководителите на партиите и правителствата на страните — членки на Съвета за икономическа взаимопомощ, приета на Московското съвещание през лятото на миналата година, атомната енергетика беше определена като област, която трябва да се развива с предимство по отношение на международното сътрудничество. В съответствие с постигнатата договореност се пристъпи към разработване на съвместна перспективна програма за строителство на атомни електроцентрали. А в приетата комплексна програма за научно-технически прогрес атомната енергетика фигурира сред петте приоритетни направления на взаимодействие на учените и специалистите.

Нашата страна е в числото на петте държави наред с Франция, Финландия, Швеция и Швейцария, които произвеждат повече от една четвърт от своята електроенергия по пътя на използването на атомната енергия за мирни цели.

Още преди единадесет години затуптя мощното сърце на построената с братска съветска помощ първа атомна електроцентрала в Козлодуй. Днес обсъждаме и Народното събрание ще приеме закон за използване на атомната енергия за мирни цели. Това е красноречиво доказателство, че в нашата родина атомът служи единствено за мирно творчество и съзидание. Предложеният на нашето внимание законопроект синтезира опита на нашата страна и на останалите страни от социалистическата общност и преди всичко на Съветския съюз по използването на атомната енергия за мирни цели и контрола за осигуряване на нейната безопасност. Уреждат се и обществените отношения, които се пораждат във връзка с използването на атомната енергия.

Ние, представителите на трудещите се от Разградски окръг, изцяло подкрепяме предложения законопроект. Приемаме го като хуманна грижа на нашата партия и социалистическа държава. Дълбоко сме убедени, че с утвърждаването

на законопроекта ядрената енергия в нашата страна и в бъдеще ще служи не на войната и разрушенията, а на мира, за щастието и благоденствието на българския народ.

Благодаря ви!

Председател Станко Тодоров: Давам думата на народния представител Мильо Николов.

Мильо Николов: Уважаеми другарки и другари народни представители! Действително на днешното заседание на Народното събрание Министерският съвет внася за обсъждане законопроект, който третира един жизнено важен въпрос на нашето съвремие — използването на атомната енергия за мирни цели.

Какво е днес атомната енергия за народите?

Както се изразява акад. Анатолий Александров, председател на Академията на науките на Съветския съюз, „Атомната енергия е много навременен подарък на науката за човечеството, огромно благо, което позволява за хиляди години напред да се реши въпросът за недостига на енергосуровини, различни суровини и продоволствие. Би било безумие, огромно престъпление този подарък на науката да се използва не за благото на хората, а за тяхната гибел.“

За съжаление обаче всички добре помним по какъв безчовечен път атомната енергия влезе в нашия век. Този път беше прокаран от Съединените американски щати — именно те през м. август 1945 година хвърлиха атомните бомби над японските градове. В историята на човечеството завинаги ще останат черни дните на атомната бомбардировка над Хиросима и Нагазаки, при която загинаха десетки хиляди хора. Ехото на тези варварски взривове завинаги ще живее в паметта на човечеството. Жалкото е обаче, че и сега ръководството на Съединените американски щати продължава да върви по този пагубен път, път на създаване на ново разрушително атомно оръжие.

Пионер за използване на атомната енергия за мирни цели стана Съветският съюз. Девет години след атомните взривове над Хиросима — през 1954 г. в Обнинската атомна електроцентраля край Москва затуптя сърцето на „мирния атом“. Така започна първата глава в историята на използване на атомната енергия за мирни цели. Тя навлиза все повече и повече във всички области на живота ни: атомните електроцентрали, научните лаборатории и институти, които работят с помощта на ядрени реактори — атомната енергия навлезе в медицината, в селското стопанство и къде ли не!

Нека припомним, че много от енергийните суровини на земята са в ограничени количества, някои от тях са вече

на изчерпване, а атомната енергия разкрива пред човечеството необозрими хоризонти.

Ето защо внасянето на този законопроект е много навременно. Ние се гордеем, че България е една от първите страни в света, която започна да използва атомната енергия за мирни цели и е пример как една малка държава решава енергийните си проблеми с помощта на атома. В Козлодуй, на тази свещена земя за всеки българин, където преди повече от 100 години Христо Ботев поведе своята легендарна чета на борба срещу османските поробители — извиси снага първата в страната и на Балканския полуостров атомна електроцентрала. Чест за нас е, че през миналата година нашата страна е била на шесто място в света по относително производство на ядрена енергия. Ние чухме, че над 30 на сто от общото електропроизводство у нас е получено от Атомно-енергийния комплекс в Козлодуй.

Мирното използване на атомната енергия навлиза бързо и в другите отрасли на народното ни стопанство. Всичко това е плод на правилната априлска линия на Централния комитет на Българската комунистическа партия, на личните заслуги на генералния секретар на Централния комитет на партията и председател на Държавния съвет д-р. Тодор Живков, който издигна идеята Балканите да станат район без ядрени заряди за военни цели, а атомната енергия да се използва само за мирни цели.

И ето днес с приемането на този закон България още един път ще покаже на света своята принципна миролюбива политика против атомното въоръжаване. Тази нейна политика се регламентира със специален закон. Още член първи на законопроекта повелява, че „Атомната енергия в Народна република България се използва само за мирни цели“. Това има дълбока човеколюбива същност. Ако всички държави в света биха приели такива закони, то предложенията на Съветския съюз, изразени от генералния секретар на Комунистическата партия на Съветския съюз Михаил Горбачов, за ограничаване и ликвидиране на атомното въоръжаване и за сътрудничеството при използването на атомната енергия за мирни цели, „за свят без войни, за свят без оръжие“, ще станат реалност. Ще се премахне надвисналата угроза над човечеството за атомно унищожение. Ето защо внасянето на този законопроект е важен акт на държавата, който ще има и съществено международно значение.

Другарки и другари народни представители! Със законопроекта се уреждат обществените отношения, които се пораждат във връзка с използване на атомната енергия за мирни цели, и се създава пълен, цялостен режим както за управлението, така и за контрола по нейното безопасно използване. Като се имат предвид тежките последици от ра-

диационното замърсяване, достойнство на проекта е, че в него са залегнали принципи, с които се дава предимство на здравето на хората и чистотата на околната среда пред народно-стопанските и другите обществени нужди.

Възлага се на Комитета за мирно използване на атомната енергия, който е обществено-държавен орган, да осигурява провеждането на единната държавна политика в областта на използването на атомната енергия. Със задачите, които се възлагат на комитета, се осигуряват координация и единен контрол в страната в тази област.

Поради високата опасност, която крие използването на атомната енергия, съвсем правилно в проекта се предвижда повишена отговорност за щетите, причинени от ядрена авария. Редица нарушения са обявени за престъпления, а за административните нарушения правилно се предвиждат глоби, по-високи от санкциите, установени в Закона за административните нарушения и наказания. Мисля, че е необходимо по-ясно и по-конкретно да се отбележи в законопроекта въпросът за унищожаването или съхраняването на ядрените отпадъци.

Другарки и другари народни представители! На председателските срещи, които направих в избирателния район, избирателите напълно одобряват приемането на такъв закон. Ние с тях поговорихме и по изпълнение на задачите. Сега усилията на комунистите, сдружените земеделци, на всички трудови хора от района и целия Пловдивски окръг са насочени към градивен труд. Готовим се за достойна равностойка по изпълнение решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и осмата петилетка. Готовим се да посрещнем тринадесетия партиен конгрес с успехи, които още по-ярко ще потвърдят жизнеспособността и творческата същност на априлската линия на партията, чиято тридесетгодишнина ще отбележим с нови завоевания.

Аз също напълно одобрявам внесенния законопроект и ще гласувам за неговото приемане.

Председател Станко Тодоров: Има ли други желаещи да се изкажат по предложения законопроект? — Като че ли няма други желаещи.

Тогава пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Моля народните представители, които приемат по принцип предложения законопроект, да гласуват.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема по принцип и се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане във връзка с направените предложения.

Обявявам 30 минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Дража Вълчева: Уважаеми другарки и другари, продължаваме нашата работа по точка трета от дневния ред:

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 3, I)

За доклад от името на вносителя има думата народният представител Белчо Белчев, министър на финансите.

Белчо Белчев: Уважаеми другарки и другари народни представители! На вашето внимание е предоставен за обсъждане внесенят от Министерския съвет законопроект за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход. Предлаганите изменения и допълнения засягат текстовете на чл. 1, 19 и 20 от закона. При обсъждането на законопроекта бих искал да се спра на някои от причините, които наложиха изменението на закона.

Икономическата мощ на нашата страна разкрива все по-големи възможности за още по-ефективно участие в международното разделение на труда. Разширява се и се задълбочава социалистическата икономическа интеграция.

Успешно се развива и икономическото сътрудничество на Народна република България с несоциалистическите страни на равноправна и взаимноизгодна основа. „Икономическото и научно-техническото сътрудничество, се посочва в доклада на др. Тодор Живков пред Дванадесетия конгрес, а също и културният обмен с капиталистическия свят, са не само от взаимен интерес, но и допринасят за подобряване на общия климат в международните отношения.“

Деловите среди от капиталистическите страни проявяват все по-голям интерес към икономическото, промишленото и научно-техническото сътрудничество с наши стопански организации. Това сътрудничество придоби реален израз особено след влизане в сила на Указ № 535 на Държавния съвет на Народна република България за икономическото сътрудничество между български юридически лица и чуждестранни физически и юридически лица.

Освен формите на сътрудничество, учредени с този указ, на практика в нашата страна се прилага и друга договорна форма на сътрудничество с фирми от несоциалистическите страни за самостоятелно изпълнение на обекти — строителство, монтаж на инсталации, машини, съоръжения и др., от която дейност чуждестранните фирми реализират доходи. Икономическа основа на тези доходи е нашето народно стопанство. По силата на териториалното действие на

нашият данъчен закон тези доходи на чуждестранните фирми са обект на данъчно облагане. Това облагане обаче се затруднява от някои непълноти на сега действащия закон, който беше приет преди повече от три десетилетия, тогава когато сътрудничеството със западните страни имаше съвършено малки размери. Тези трудности произтичат от неточното определяне на субектите на данъчното облагане, от размера и предпоставките на възникването на данъка.

С предлаганото изменение се дава по-пълна и по-точна редакция на законовата норма, която определя чуждестранните лица като субекти на данъчното облагане по българското законодателство. Това са чуждестранните физически и юридически лица, но само за доходите им, придобити в нашата страна. С това се усъвършенствува и осъвременява разпоредбата на закона с оглед обекта на облагането. Предлаганото изменение ще отстрани и всякакви затруднения при прилагането на данъчноправната норма, регулираща данъчното облагане на чуждите фирми.

С оглед насърчаване на икономическото сътрудничество с чуждестранни фирми се предлага и намаление на досегашния размер на данъчното облагане от 55 на 45 на сто. Тази мярка ще насърчи сътрудничеството на чуждестранните фирми с наши стопански организации и ще доближи размера на данъчното облагане на тези доходи на посочените фирми, реализирани на територията на някои други братски социалистически страни.

В проекта са включени и две нови алинеи към чл. 19 от закона. Предлага се да се делегират права на министъра на финансите и на министъра на външната търговия с наредба да определят видовете стопанска дейност, извършвана в нашата страна от чуждестранни физически и юридически лица, доходът от която ще се облага с данък, както и възможност да освобождават или намаляват за определен срок от време дължимия данък. Включването на тези текстове ще позволи по-бързо и оперативно да се решават някои въпроси, свързани с икономическото ни сътрудничество с чуждестранни фирми, особено когато страната има подчертан икономически интерес за това. Освен това разпоредбите на Закона за данък върху общия доход ще се поставят в съответствие с уредбата на този въпрос, която се съдържа в Указ № 535 на Държавния съвет на Народна република България от 1980 г. И в двата случая се касае за договорена стопанска дейност между български организации и чуждестранни фирми в областта на външноикономическите ни отношения независимо от способите за организирането на тази дейност. Считаме, че не бива да се допуска различие в нормативната уредба по отношение режима на данъчното облагане на до-

ходите на чуждестранните партньори, реализирани на територията на нашата страна.

С другите предложени изменения се предвижда задължение на чуждестранните физически и юридически лица да водят отчетност за установяване на реализираните в нашата страна доходи, както и редът за определяне на облагания доход — на годишната балансова печалба.

Другарки и другари народни представители! Освен изменението и допълнението на Закона за данък върху общия доход, което ви беше изпратено, по поръчение на Министерския съвет предлагам на вашето внимание още едно изменение на същия закон, което се отнася до таблицата по чл. 4 за облагане с данък трудовите възнаграждения. Както ви е известно, с Постановление № 56 на Министерския съвет от 19. IX. 1985 г. за ускоряване прилагането на някои мероприятия за по-нататъшното изпълнение на Декемврийската програма в съответствие с решенията на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия от 1 октомври т. г. минималната месечна тарифна и щатна заплата се увеличава от 110 на 120 лв. Така както изисква социалната политика на Българската комунистическа партия, предлага се от 1 октомври т. г. да се повиши и необлагаемият минимум на работната заплата с данък в размер с оглед реално да се осъществи даденото увеличение от 110 на 120 лв. В проекта, който се предлага на вашето внимание, за изменение на чл. 4 от Закона за данък върху общия доход това е отразено като месечната заплата, която се увеличава от 110 на 120 лева и не подлежи на облагане.

Освен това предлага се плащаният досега данък върху общия доход за заплатите от 120 до 131 лв. да се намали чувствително. Това е необходимо, за да не се допусне положение, при което след плащането на данъка лицата с по-високи заплати, но близки до минималната, да получат по-малки реални доходи от тези, които сега ще бъдат със заплата 120 лв. Искам да подчертая, че предлаганото намаление на данъка води до реално увеличаване на доходите на всички трудещи се, чиято работна заплата се намира в границите от 120 до 131 лв.

В резултат на предлаганите изменения в данъчното облагане на трудовите възнаграждения всички заплати до 120 лева следва да се освободят от данък. В същото време следва да се намали, както посочих, значително и данъкът на работниците и служителите със заплати от 121 до 131 лв. Така например един работник или служител със заплата 121 лева досега е плащал данък в размер на 8 лв. и 12 ст. С изменението на таблицата, която се предлага, данъкът се намалява на 0,80 лв., или реално се увеличава доходът не само

на хората, които получават минимална заплата, но и които са и в границите до 130 лв., с допълнителни 8 лв.

В резултат на тези изменения, както посочих, реалните доходи на трудещите се ще се увеличат не само от повишаване на минималната работна заплата от 110 на 120 лв. и на премахването на данъка върху заплатите до 120 лв., но и в резултат на предлаганото намаление на данъка за заплатите от 120 до 131 лева месечно. В национален мащаб намалението на данъка и увеличението съответно на доходите в резултат на предлаганите изменения в закона ще възлезе на 42 милиона лева годишно, което е изцяло за сметка на бюджета на държавата.

Моля, другарки и другари народни представители, да разгледате и приемете законопроекта и предлаганото изменение на чл. 4 от Закона за данък върху общия доход.

Благодаря за вниманието.

Председателстващ Дража Вълчева: За доклад от името на Законодателната комисия по законопроекта има думата народният представител Слав Ковачев.

Слав Ковачев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Законодателната комисия обстойно се занима със законопроекта за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход.

По време на обсъждането му не бяха направени предложения за изменения и допълнения в неговия текст. Поради това предлагам да гласувате за неговото приемане така, както е внесен от Министерския съвет, без изменение.

Председателстващ Дража Вълчева: По законопроекта няма записани оратори досега. Желает ли някой народен представител да вземе думата да се изкаже или да направи предложение? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване. Моля народните представители, които приемат законопроекта по принцип, да гласуват.

Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема единодушно на първо гласуване и се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Преминаваме към точка четвърта от дневния ред:

Декларация във връзка с 40-годишнината от създаването на Организацията на обединените нации и 30-годишнината от приемането на Народна република България в организацията.

Проектът за декларация се внася от Комисията по външната политика.

Има думата за изказване народният представител Марий Иванов.

Марий Иванов: Другарки и другари народни представители! Навършват се 40 години от учредяването на Организацията на обединените нации и 30 години от приемането на нашата страна за неин пълноправен член. Това е подходящ повод да се направи равностойка и оценка на цялостната дейност на ООН през изминалия период, да се посочат нейните успехи и трудности, да се очертае приносът, който нашата страна дава за изпълнението на високоотговорните задачи на световната организация. Двата юбилея са повод и за потвърждаване на привързаността на българския народ и държава към благородните цели и принципи, залегнали в Устава на ООН, за набелязване на по-нататъшните ни усилия за тяхното претворяване в живота.

Възникването на Организацията на обединените нации е резултат от историческата победа над хитлерофашизма и японския милитаризъм е конкретна проява, плод на установеното по време на Втората световна война сътрудничество и единодействие в рамките на антихитлеристката коалиция. То е убедително доказателство, че е възможно в името на общата цел — осигуряването на траен мир, държавите да се издигнат над своите идеологически и политически различия.

Организацията на обединените нации беше създадена преди всичко като организация за поддържане на мира и сигурността, за съвместна борба против агресията, като инструмент за уреждане на междудържавните разногласия и конфликти. Тя възпъхти като първостепенна цел надеждите и решимостта на изстрадалите народи да спасят човечеството от ужасите на нова война, заедно да решават назрелите световни проблеми. Главното предназначение на организацията напълно беше потвърдено от живота — само в условията на траен мир може да процъфтява широко и взаимноизгодно международно сътрудничество в икономическата, социалната, научно-техническата и други области, може да бъде осигурен всестраниен напредък на човешкото общество.

Истина е, че целите, които ООН си е поставила, все още не са реализирани, не са използвани изцяло потенциалните ѝ възможности. Причина за това са действията на определени империалистически сили, погазващи Устава и пренебрегващи решенията на организацията, а не някакви нейни „пороци“ или „недъзи“, както твърдят недоброжелателите на ООН. Четиридесетгодишната история на световната организация неоспоримо доказва, че всеки път, когато политиката на държавите се мотивира от целите и принципите на

ООН, са налице условия за мирно и справедливо решаване на възникналите проблеми. Именно тогава дейността на Организацията на обединените нации е най-ефективна и най-резултатна. От друга страна, всяко нарушение или отклонение от разпоредбите на устава или на други документи на ООН рязко изостря международния климат, създава реална заплаха за мира и сигурността на народите.

Както всеки международен механизъм, съставен от суверенни държави, Организацията на обединените нации е призвана да обединява техните усилия за изпълнение на стоящите пред нея задачи. Нито една международна организация, колкото и да е свършена, не би постигнала значими успехи, ако не се ползува от активната подкрепа на страните-членки. Изхождайки от това разбиране, парламентарната група на Българската комунистическа партия напълно споделя изразеното в проекта за декларация убеждение, че в сегашната напрегната и усложняваща се обстановка в света е належащо всички държави независимо от техния политически и социален строй да предприемат съвместни действия за премахване на военната заплаха, за обуздаване на надпреварата в ядреното въоръжаване и недопускане на милитаризирането на космоса.

Народна република България неведнъж е изразявала своята висока оценка на ролята и възможностите на Организацията на обединените нации. През изминалите четири десетилетия ООН се превърна в неразделна, органическа част на съвременните международни отношения. Тя дава определен позитивен принос в усилията, насочени към предотвратяване на ядрена война, към запазване на мира и укрепване на сигурността, към спиране на военната надпревара и уреждане с мирни средства на международните конфликти. Световната организация развива широка дейност за ликвидиране на остатъците на колониализма, за изкореняване на расизма, расовата дискриминация и политиката на апартейд. Тя е съществен фактор за стимулиране на сътрудничеството между държавите във всички области на обществения живот. Вярваме, че и сегашната 40-та юбилейна сесия на Общото събрание на ООН ще приеме значими положителни решения по кардиналните въпроси на нашето време. Предложенията на Съветския съюз и другите страни от социалистическата общност сочат верния път за развитието на международните отношения по пътя на мира и прогреса.

Другарки и другари народни представители! Приемането на Народна република България за член на Организацията на обединените нации беше събитие с изключително значение за нашата страна и нейната външна политика. То увенча с успех нелеките, десетгодишни усилия на нашето правителство за признаване на приноса на българския народ

в борбата срещу фашизма, за осигуряване на пълноправно участие на България в международното общуване. Решаваща роля за това изигра последователната и настойчива подкрепа на съветската дипломация.

Днес, три десетилетия по-късно, уверено можем да заявим, че Народна република България заема достойно място в световната организация и че нейният авторитет постоянно расте. Доказателство за това е и фактът, че предстоящата Генерална конференция на ЮНЕСКО, една от най-активните специализирани организации от системата на ООН, ще се състои в близко време в София. Нашата страна успешно използва трибуната на ООН за укрепване сътрудничеството в Европа, за утвърждаване идеята за превръщане на Балканите в зона без ядрени оръжия, в район на траен мир и добросъседство. С цялата своя дейност на международната арена социалистическа България се стреми да допринася непрестанно за реализиране на целите и за утвърждаване в практиката на международните отношения на принципите на организацията. По думите на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на НР България Тодор Живков: „Основните принципи, залегнали в Устава на ООН, са принципи, които отговарят напълно на разбиранията и възжеланията на българския народ да живее в мир, дружба и сътрудничество с всички народи. Целите на организацията, прокламирани в нейния устав, за поддържане на международния мир и сигурност, за развитие на международните приятелски отношения са цели, от които се вдъхновява и външната политика на НР България“. Тази политика на мирно съществуване между държави с различен обществен строй, на разбирателство и добросъседство, на широко и взаимноизгодно сътрудничество ние неотклонно ще следваме и занапред.

В братско единство със Съветския съюз и страните от социалистическата общност, съвместно с всички прогресивни и демократични държави Народна република България ще продължава последователно и конструктивно да полага усилия в ООН за премахване на опасността от ядрена катастрофа, за запазване на мира и укрепване на сигурността на народите, за разоръжаване и немилитаризиране на космоса. Тя активно ще допринася за пълното и окончателно ликвидиране на колониализма, расизма, расовата дискриминация и апартейда, ще подкрепя справедливите искания на развиващите се страни за нов икономически ред, ще съдейства за повишаване на ролята и ефективността на Организацията на обединените нации в съответствие с нейния устав.

Внесеният проект за декларация е поредно свидетелство за тази миролюбива и конструктивна политика. Парламен-

тарната група на Българската комунистическа партия подкрепя декларацията и ще гласува за нейното приемане.

Благодаря ви.

Председателстващ Дража Вълчева: Има думата за изказване народният представител Ангел Димитров.

Ангел Димитров: Другарки и другари народни представители! Преди 40 години, когато последните изстрели на оръдията все още сеяха смърт, от пепелищата на Втората световна война се роди идеята да се обединят усилията на народите за отразяване на общата смъртна опасност — създадена беше Организацията на обединените нации. Раждането на тази дълбоко хуманна идея беше израз на осъзнатата необходимост да се изгради такава система на международни отношения, която завинаги да изключи войната от живота на човечеството.

Не случайно в самия преамбюл на Устава на Организацията на обединените нации народите на обединените нации провъзгласиха своята решимост да избавят идните поколения от кошмара на войната, да спазват в отношенията си принципите на равноправието и самоопределението, неупотребата на сила, мирното разрешаване на международните спорове, ненамесата във вътрешните работи. Всъщност на езика на международното право бяха преведени идеите за мирното съвмесно съжителство между държавите, които родината на Великия октомври отстояваше още от първите дни на своето съществуване.

Мнозина от нас си спомнят, че промените, настъпили в света през последните четири десетилетия, естествено водеха и до съществени промени в характера и формите на дейност на Организацията на обединените нации. Назад остана времето, когато Вашингтон разиграваше познатата ни „машинка за гласуване“, за да налага на Общото събрание резолюции и решения, които грубо противоречаха на благородните цели на организацията.

Историческа истина е, че колкото по-универсална ставаше ООН, колкото повече се засилваше нейната антивоенна и демократична същност, отразяваща позициите на социалистическите, необвързаните и другите миролюбиви държави, толкова повече тя се утвърждаваше като важен фактор в световната политика, като ефикасен инструмент на мира и международното разбиране.

Ние сме убедени, че световната организация притежава крупен потенциал за положително въздействие върху международните отношения. ООН внесе неопенен принос в прогресивното развитие на човечеството — с Всеобщата декларация за правата на човека, с Декларацията за предоставя-

не на независимост на колониалните страни и народи, с пълната подкрепа на борбата срещу неравноправните международни икономически отношения, глада, изостаналостта, болестите и неграмотността, срещу расизма и апартейда и с резултатните усилия за потушаване на взривоопасни огнища на напрежение.

Организацията се утвърди като авторитетно средище на многостранни дипломатически преговори, на постоянни междудържавни контакти и размяна на мнения, на търсене на нови пътища и нови инициативи, на важни международни споразумения по въпросите на сигурността и разоръжаването. Можем убедено да кажем — натрупан беше колосален капитал, положени бяха добри политически и правни основи на мирното сътрудничество между държавите, принадлежащи към различни обществени системи и военнополитически съюзи.

За съжаление обаче този капитал на ООН все още не се използва по най-рационален начин. По много поводи сме се изправяли пред питането, кой носи отговорността за това? И отговорът винаги е бил еднозначен: отговорността носят най-агресивните сили на империализма, които, залагайки на картата на военното превъзходство, продължават да засилват надпреварата във въоръжаването.

На направените от Съветския съюз през последните четири десетилетия над сто конструктивни предложения от трибуната на ООН по ключовите въпроси на нашето съвремие за прекратяване на надпреварата във въоръжаването и предотвратяване на ядрената война тези империалистически сили и преди всичко Съединените американски щати отговаряха само със словесни уверения в „преданост“ към мира, докато на практика неизменно заемаха обструкционистична позиция с нежелание да се съобразяват с взетите единодушни решения на ООН. Същите различия в подходите на двете страни наблюдаваме и на сегашната 40-та юбилейна сесия на Общото събрание. На безумните планове на Пентагона за милитаризиране на космоса и за водене на „звездни войни“ Съветският съюз противопоставя своята благородна концепция за „звезден мир“, за широко международно сътрудничество в изследването и използването на космоса за благото на всички народи. И това е само една от най-новите, изключително мащабни идеи, инициативи и едностранни стъпки на добра воля на съветската страна, които се съдържат в речите и изявленията на другаря Михаил Горбачов, посрещнати от световната общественост с горешо одобрение, подкрепа и надежда.

Наистина съдбоносен е изборът, пред който Съединените американски щати изправят съвременната човешка цивилизация — да живее в мир или да загине в ядрена война. По

кой път ще продължи светът — по пътя на доверието и разбирателството или на глобалното противоборство? Това е въпросът на въпросите на нашето тревожно време.

Неговият отговор в най-голяма степен ще зависи от единните действия на всички народи, на всички миролюбиви сили. Ние съзнаваме, че както преди години народите на Обединените нации се обединиха в борбата срещу общия враг — фашизма, така и днес човечеството трябва да се сплоти срещу общата опасност — опасността от ядрена катастрофа. Именно затова сега повече от всякога е необходимо максимално да се използват градивните възможности на световната организация за решаване на жизненоважните проблеми и преди всичко на задачата да се осигури мирно бъдеще на днешните и утрешните поколения.

Заедно с всички миролюбиви държави вече тридесет години конструктивен влог за осъществяване на основните цели и принципи на Устава на ООН дава и нашата родина — Народна република България. Ние никога няма да забравим, че приемането на страната ни за член на световната организация на 14 декември 1955 г. стана благодарение на енергичната подкрепа на Съветския съюз и бе акт на справедливост и признание за нейния принос в борбата срещу фашизма.

По едно щастливо съвпадение 30-годишната дейност на България в ООН съвпада с тържеството на възродителната априлска генерална линия на Българската комунистическа партия, с динамичната априлска външнополитическа стратегия на мир и международно сътрудничество. В своята забележителна реч, произнесена от високата трибуна на XV сесия на Общото събрание на ООН през 1960 г., нашият пръв ръководител другарят Тодор Живков призова народите да се борят за ликвидиране на „студената война“, обоснова реалистичността на политиката на мирно съвместно съществуване. Тези думи, казани преди 25 години, остават изключително актуални и днес. Техният дълбок смисъл пронизва работата на Народна република България в световната организация и в нейните специализирани органи.

Нашата родина заслужено си спечели име на активен и авторитетен член на ООН. Сама или в съавторство с други държави тя внесе редица конструктивни предложения за решаване на сложните международни проблеми. Решително се обявява и срещу онези, които под претекст за ревизия на устава на организацията фактически искат да я обезсилят и да намалят нейната роля за поддържане на международния мир и сигурност.

Особено ярко се проявява верността на Народна република България към принципите и целите на ООН в нейната балканска политика, в усилията ѝ за утвърждаване на от-

ношения на доверие и добросъседство между балканските народи. Социалистическа България беше нееднократно инициатор на конструктивни предложения върху това поприще, давала е и дава конкретен принос за материализиране духа на Хелзинки на Балканския полуостров, за превръщането му в зона, свободна от ядрено оръжие.

На Балканите, които в миналото имаха печалната слава на „барутен погреб“, днес съжителствуват държави с различни обществени системи и политическа организация, вече над 40 години цари мир. Със заслужена гордост можем да заявим, че за тази важна положителна промяна изключителна е заслугата на добронамерената принципна политика на нашата страна, на личните усилия на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков. Със своята преданост към идеалите на мира и дружбата между народите, със своята дългогодишна, пламенна дейност за тържеството на тези идеали др. Тодор Живков се наложи в съзнанието на милиони хора с добра воля като един от най-авторитетните и най-уважавани политически и държавни дейци на съвременността. Историята и времето без съмнение ще оценят по достойнство неговия исторически принос за делото на мира и международното разбирателство.

Активно участие в провеждането на миролюбивия външнополитически курс на Народна република България взема и Българският земеделски народен съюз, чиято международна дейност през целия този период беше подчинена на задачата за развитие на взаимоотношенията на страната с редица страни, за сплотяването и утвърждаването на международното демократично аграрно движение като реална сила в борбата за разведряване, за мир и социален прогрес. Така нашата селска партия, вярна на демократичните си и миролюбиви традиции, дава своя скромен влог за постигане на хуманните цели, стоящи пред ООН.

Другарки и другари народни представители! От години пред сградата на Организацията на обединените нации в Ню Йорк стои подарената от Съветския съюз широкоизвестна скулптура, на която са изписани думите: „Да изковаем от мечовете плугове“. Наистина трудно би могъл да се намери символ, който в сегашното сложно време на опасности и предизвикателства така точно да отразява високото призвание и отговорност на световната организация — да направи всичко възможно стоманата на унищожението да се превърне в съзидател на живота, за да се оре и засява нивата на международните отношения само с благодатните семена на разбирателството и мира.

Искам да заявя, че парламентарната група на Българския земеделски народен съюз подкрепя изцяло проекта за

Декларация на Народното събрание във връзка с 40-годишнината от създаването на ООН и 30-годишнината от приемането на Народна република България в организацията и ще гласува единодушно за нея.

Благодаря.

Председателствуваш Дража Вълчева: Има думата за изказване народният представител Леда Милева.

Леда Милева: Уважаеми другарки и другари народни представители! Средствата за масова информация всеки ден ни запознават с хода на юбилейната сесия на Общото събрание на Организацията на обединените нации и с речите на ръководителите на делегации, в които се отделя значително внимание на 40-годишнината на организацията. В оценките за дейността и приноса на ООН има нюанси, има и по-сериозни различия. Никой обаче не отрича, че от създаването на организацията до днес едва ли има значителен международен проблем, с който тя да не се е занимала. Голямата част от делегациите изказват привързаността си към целите и принципите на Организацията на обединените нации и отдават дан на неотклонните усилия на организацията в името на мира, сигурността и сътрудничеството.

Но средствата за масова информация ни носят и друг вид новини — за тревожни събития, на които чрез телевизионния екран ние всички ставаме свидетели: трагедията на Бейрут и Триполи, издевателствата на расисткия режим в Южноафриканската република, неспиращите провокации срещу Афганистан, престъпленията на наемни убийци в героична Никарагуа, некачествимото нападение на израелски самолети върху щаба на Организацията за освобождение на Палестина в Тунис.

Тези и подобни покъртителни мигове от световната действителност, документиращи в дните на четиридесетия юбилей на ООН, неволно навеждат на размисъл.

Най-напред не можем да не направим извода, че Организацията на обединените нации и днес е все тъй нужна, както в годината, когато съветски воин издигна знамето на победата в Берлин. Все тъй нужна, защото незагасващи огнища на напрежение и конфликт има в не една точка на земята, защото въоръжените състикования и актовете на агресия не са слезли от международната сцена.

Трябва да кажем също, че и сега, след четири десетилетия, Уставът на Организацията на обединените нации продължава да бъде жизнеспособен и достоен за уважение, защото съдържа непоклатими демократични принципи, като суверенното равенство на всички членове на организацията, недопустимостта на агресия и използване на сила в между-

на сила в между-

народните отношения, правото на нациите на самоопределение, уважението на човешките права. Въпреки тези прокламирани и приети от всички принципи неравноправието в международните отношения не е изчезнало, светът продължава да живее в постоянна тревога. Между причините за това състояние на нещата трябва да назовем и факта, че актуални и важни резолюции на Организацията на обединените нации и Съвета за сигурност не се изпълняват, с тях упорито не се съобразяват някои правителства, редица добри решения остават само голи пожелания. Очевидно Организацията на обединените нации има още неоползотворени възможности, нейната ефективност ще порасне неизмеримо, ако се използва целият ѝ потенциал, ако се осъществяват собствените ѝ важни решения, които отразяват политическата воля на народите.

Да, имаме основание да направим извода, че Организацията на обединените нации е не по-малко нужна днес, отколкото в деня на великата победа, извоювана от антихитлеристката коалиция. А може би сега тя е и още по-необходима. Защото днес светът е изправен пред най-зловещата опасност, засенчвала някога небето на планетата. Хирошима и Нагазаки, превърнали се в символи на ядрена гибел, навярно могат само да подскажат на въображението какво би представлявала ядрената катастрофа, която застрашава света днес по вина на империализма.

Още преди десетина години видни учени доказваха, че е натрупано достатъчно ядрено оръжие, за да се унищожи няколко пъти цялото земно кълбо. А колко нови унищожителни оръжия са създадени оттогава, дори преди започналата вече подготовка на Съединените американски щати за звездна война.

Затова с такава широка подкрепа се ползват предложенията на Съветския съюз за мир и разоръжаване, включително и последните — предложението на юбилейната сесия да бъде включен въпросът за международното сътрудничество в мирното овладяване на космическото пространство в условията на неговото немилитаризиране, предложение, предшествувано от обявления едностранно от Съветския съюз мораториум върху всички ядрени опити, от отказа от пръв ядрен удар и редица други разумни и реалистични инициативи.

Според консервативното американско списание „Нешънъл Ривю“ по-голямата част от страните, включително и тези, които не си поставят за цел изграждане на социалистическо общество, все по-често споделят гледната точка и позициите на Съветския съюз. Едно твърде показателно признание!

Народна република България, както и братските социа-

листически страни подкрепят активно високоотговорната мисия на Организацията на обединените нации в нашия тревожен век. България вече 30 години участва дейно в международните инициативи за укрепване на мира, автор е на ценни предложения, които са ѝ спечелили безспорен престиж, полага резултатни усилия в такива важни области като разоръжаването и деколонизацията, усилия, съзвучни с миролюбивата политика на Българската комунистическа партия и на нашата социалистическа държава, с дълбоко осъзнатия стремеж на българския народ да живее и твори в един свят на мира и сътрудничеството, в една Европа на сигурност, да живее под ведрото небе на Балканите, които бихме искали да бъдат не само зона на добросъседство, но — както предложи нашият пръв партиен и държавен ръководител — да бъдат и зона без ядрено оръжие.

Ето защо ние сме били винаги против опитите да се ревизира Уставът на Организацията на обединените нации, да се поставят под съмнение редица от нейните решения и дори да се подкопаят основите на цялата система на Организацията на обединените нации и нейните специализирани агенции.

Уместно е да заявим това днес, в навечерието на XXIII сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО, която ще се открие след няколко дни в Народния дворец на културата „Людмила Живкова“, защото ЮНЕСКО стана обект на особено силни атаки през последните години, поддържани за съжаление и от някои западни правителства. В края на миналата година Съединените американски щати напуснаха организацията, обвинявайки я преди всичко в „политизация“, в твърде голям интерес към проблемите на мира и други глобални проблеми на нашето съвремие, макар че първото уставно задължение на ЮНЕСКО е именно да съдейства за запазването на мира, като развива международното сътрудничество в областта на образованието, науката и културата.

Изкуствено създаденото напрежение във и около ЮНЕСКО беше породено всъщност от причините, които бъдат раздразнение в представителите на същите правителствени среди и в Организацията на обединените нации, т. е. от нежеланието да се приемат реалностите на днешния международен живот, в който развиващите се и необвързани страни все по-малко са склонни да се примирят с наследството на колониалното минало, с икономическия натиск и с надпреварата във въоръжаването, а последователната мирна политика на Съветския съюз и социалистическата общност печели все по-голямо признание.

Въпреки кампанията срещу ЮНЕСКО тази организация доказва отново своята жизненост, устоя на изпитанията, без да се отклони от приетия по волята на страните-членки курс.

Сесията ѝ в София се очаква да бъде една от най-широко представителните. И ние само можем да пожелаем мъдростта, чието име носи нашата столица, да съпътствува Генералната конференция и решенията ѝ за бъдещето на ЮНЕСКО—бъдеще, в което ние вярваме заедно с милиони хора по света, така както вярваме в благородната мисия и големите възможности на самата организация-майка — Организацията на обединените нации.

Според мен предложеният ни проект за Декларация на Народното събрание във връзка с 40-годишнината на Организацията на обединените нации и 30-годишнината от приемането на България в организацията правилно отразява приноса на организацията в основните сфери на международния живот и особено огромното значение на дейността ѝ по деколонизацията и за решаване на въпрос № 1 на нашето време — предотвратяването на термоядрена катастрофа. Проектът дава верен израз и на отношението на нашата страна към Организацията на обединените нации, отношение на искрена привързаност към нейните идеали и искрено желание да се засилва неотклонно ефективността на организацията, да укрепва ролята на Съвета за сигурност, за да бъде Организацията на обединените нации все по-надежден инструмент за защита на мира, за решаване на всички — и на най-сложните — въпроси чрез равноправен диалог и конструктивни преговори.

Няма съмнение, че парламентите на всички страни, които носят определена отговорност за бъдещето на нашия свят, трябва да оказват неизменна подкрепа на Организацията на обединените нации, на нейния устав и нейната дейност. Затова със задоволство посрещнах предложения проект и ще гласувам за декларацията.

Благодаря.

Председателствуващ Дража Вълчева: Други записали се оратори няма. Има ли още някой народен представител, който желае да се изкаже по декларацията? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които приемат предложения проект за декларация на Народното събрание, да гласуват.

Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Декларацията на Народното събрание във връзка с 40-годишнината от създаването на Организацията на обединените нации и 30-годишнината от приемането на Народна република България в организацията се приема с пълно единодушие. (*Ръкопляскания*)

(*Текстът на декларацията — приложение № 4*)

Другарки и другари народни представители, предлагаме с това днешното заседание да приключи. Следващото, второ заседание на седемнадесетата сесия на Осмо Народно събрание ще се открие утре, 4 октомври, от 10,00 ч.

Преди да закрия заседанието, ще направя едно съобщение — Законодателната комисия се свиква в зала „Изток“ на заседание днес непосредствено след закриване на заседанието.

Закривам заседанието.

(Закрито в 17 ч. и 45 м.)

Председател: **Ст. Тодоров**
Зам.-председател: **Др. Вълчева**